

ИЗЛИЗА ОТ 1900 ГОДИНА

ЦЪРКОВЕН ВЕСТНИК

ОФИЦИАЛНО ИЗДАНИЕ НА БЪЛГАРСКАТА ПРАВОСЛАВНА ЦЪРКВА – БЪЛГАРСКА ПАТРИАРШИЯ

ГОДИНА СХVI, БРОЙ 14

СОФИЯ, 16-31 ЮЛИ 2015 г.

ЦЕНА 0,70 лв.

e-mail: sinizdat@gmail.com

Официален сайт на Св. Синод на БПЦ – www.bg-patriarshia.bg

• **Обръщение на Св. Синод на БПЦ относно почивния ден неделя**

• **Първата празнична прослава на св. Паисий Светогорец**

Стр. 2

Св. Никодим Светогорец
Из „Ексомологитарион“
Съвети към изповядващия се

Стр. 1, 4

Монах Евтимий, из „Житие“
Последните дни на св. Никодим

Стр. 5

Светогорският метох „Св. Никодим Светогорец“ край Гумениса, Гърция

Стр. 4-5

Чудотворната икона „Пресвета Богородица – Парамития (Утешение)“

Стр. 8

Старецът Мойсей Светогорец
Богословие на... постоянното недоволство

•

Свети Паисий Светогорец за скандалите в Църквата

Стр. 3

ХРОНИКА

България

Патриаршеска св. Литургия за празника на света Неделя (Кириакия)

На 7 юли столичната митрополитска катедрала „Св. Неделя“ тържествено отбелязва своя най-голям храмов празник, посветен на св. великомъченица Неделя.

В този тържествен за цялото софийско църковно изпълнение ден светата Литургия бе възглавена лично от Негово Светейшество Българския патриарх и Софийски митрополит Неофит, който е кириарх на Софийска епархия.

Стотици миряни и десетки духовници посрещнаха патриарх Неофит в храма. Той пристигна придружен от Техни Преосвещенства: Бранищи еп. Григорий, викарий на Софийския митрополит, Тивериополски еп. Тихон, председател на патриаршеската катедрала „Св. Александър Невски“, и Маркианополски еп. Константиан.

Заедно с Негово Светейшество и епископите в празничната Литургия взеха участие и архимандрит Герасим, главен секретар на Св. Синод, ставроф. ик. Ангел Ангелов, софийски протосингел, представителят на Румънската църква у нас ставроф. ик. Нелуц Опря, храмовото духовенство и трима дякони.

Богомолният народ, преизпълнил храма, чинно стоеше на празничното богослужение, възнасяйки към св. Неделя топла молитва, подпомагана от молитвено пение на мъжкия катедрален хор, дирижиран от проф. Мирослав Попсабов.

В края на Литургията голямо множество християни – малки и големи, пристъпиха към св. Тайни и се причастиха с Тялото и Кръвта Господни.

Негово Светейшество патриарх Неофит все сърдечно благодари на богомолния народ за многолюдното му присъствие в храма и поздравя църковното изпълнение със светлия празник.

„Нека в този празничен ден, когато Църквата тържествува с победата на светата и всехвална великомъченица Неделя – каза Българският патриарх, – устремим още по-силно нашия взор към небесата, та вдъхновени от примера на светата

Христовата невеста, да принесем и ние нашия плод на вяра, надежда и любов към Бога и към ближния. Нека не се увличаме по преходните ценности на този свят, а, заедно със светата великомъченица Неделя, да търсим и ние небесното си Отечество и онова, що Бог е приготвил за ония, които Го обичат!“ – завърши словото си патриарх Неофит и даде своя първосвещителски благослов.

В отговор на патриаршеското приветствие председателят на храма ставроф. свещеноиконом Мина Минчев изказа всеобщата радост и благодарност към Негово Светейшество и му поднесе от името на църковното настоятелство, певците и служителите при храма красив букет цветя.

Весела ИГНАТОВА

Може би най-обругаваната и преследвана отвътре и отвън православна патриаршия, през всички векове на съществуването ѝ, е Вселенската патриаршия. Може би има и защото... Речено е: *дето бъде тялото, там ще се съберат и орлите* (Лука. 17:37), сиреч, където има живот и дела на светостта, там именно се струпват и дебещите преследвачи, залагайки отвсякъде примки да привлекат и удовят лековерните. Тоест тези, които нямат здравите устои на дългогодишния опит на живота в Христа, а същевременно са самонадеяни и критикуват всички и всичко (като феномена *младостарчество*). Само че в лоното на тази майка патриаршия са се раждали и продължават да се раждат ярки стълпове на високо издигнати кръстовете на светостта. Защото в своята светогорска преградка тя приютява и съборно от-

хранва, гледайки не на лице, а на сърце, любещите Бога търсачи на истината, без оглед на етнос и род, създавайки единия вселенски Род – на православните християни в света. Лицата на най-ярки съвременни духовни старци и защитници на вярата просияват и ни пазят със своя молитвен щит от светогорски манастири и метоси, пръснати из седемте континента, подобно седмотайнствен горилик за изпичане на чистото злато на вярата, надеждата и любовта в Едната Света Троица.

В този брой ще си спомним някои от тези съвременни крепилна на православната вяра, чиято памет почитаме през тези дни – свети Никодим Светогорец, преп. Паисий Светогорец и стареца Мойсей Светогорец, като се докоснем до непубликувани досега на български език техни слова и напътствия.

Св. Никодим СВЕТОГОРЕЦ

СЪВЕТИ КЪМ ИЗПОВЯДВАЩИЯ СЕ

Из „Ексомологитарион“

Изповедта трябва да става при опитни духовници

Първо, проучи и научи кой духовник е с повече опит от другите; тъй като св. Василий Велики казва (отговор кратък 229), че както телесните си болки и рани човешките не си доверяват на всекиго, а на опитни лекари, които знаят как да ги излекуват, така и прегрешенията си трябва да откриват не на случайни, а на онези, които могат да ги излекуват. „Изповядването (съобщаването) на греховете носи този смисъл, който и показването на телесните страдания. Сиреч, както телесните

си болки човешките не си ги показват на всички, най-малко на случайни хора, а на такива, които имат опит в тяхното лечение, така и изповядването на прегрешенията трябва да става при онези, които могат да лекуват, съгласно написаното: „Ние, силните, трябва да понесем немощите на другите“ (вж Рим. 15:1). Тоест, да лекувате с внимание.

Как да изследваме съвестта си

Второ, така както сядаш и пресмяташ колко от парите, които имаш, са се пръснали след многодневното пътуване, така спри се,

brate мой, на едно място и преди да отидеш при такъв (опитен) духовник, две или три седмици порано, и то в началото на четирите (големи) поста в годината (вж Бележка 1), седни с голяма тишина в себе си и навеждайки глава, изследвай съвестта си, която Филон Юдеина нарича „критерий на съвестта“, и стани „не защитник, а критик на греховете си“, съгласно блажения Августин. Пресметни и ти, подобно на Йезекия, цялото време от своя живот с горест и душевна горчивина: „Ще отчетя всички свои години с горчивина в душата си“ (вж Ис. 38:15).

На стр. 4

ДОКУМЕНТИ

ОБРЪЩЕНИЕ

на Св. Синод на БПЦ-Българска Патриаршия относно почивния ден неделя

През последните години все по-често явление става трудещите се в България да работят в събота, неделя и на празници, като така се лишават от правото на почивка и личен живот – време, което е отредено да посветят на Бога и своите близки и да възстановят своите духовни и физически сили. Празничните дни са отредени за Господа, за богослужение в храма и молитва, за да се укрепим духовно. В тези дни отдаваме мислите си на Бога, Който е любов, на добротворство, на хората, с които Бог ни е обградил – съпрузи, деца, родители и близки.

В България е въведена петдневна работна седмица, а нормалната продължителност на работното време е до 40 часа (чл.136 КТ). Но в действителност, чрез така нареченото „сумирано отчитане на работното време“ (чл. 142 КТ) много работодатели ангажират своите работни-

ци и служители в неделните и празничните дни. Считаме, че чрез тази тенденция, следвайки интересите на бизнеса, се negliжират физическото и духовното здраве на трудещите се и се накърняват пълноценните отношения с техните семейства и близки, което неминуемо се отразява пагубно както на отделните личности, така и на обществото като цяло.

За християните денят за почивка е неделята – денят на преславното Христово Възкресение, както и големите християнски празници.

Призоваваме държавните институции да предприемат нужните мерки, практиката да се работи в тези дни да бъде ограничена само до сферите и отраслите, които не позволяват прекъсване на трудовия процес, и те да бъдат ясно регламентирани.

Манастирски празници в Пловдивска епархия

В навечерието на празника на светата обител „Св. св. Козма и Дамян“ – гр. Куклен бе отслужена празнична вечеря, а в деня на светите безсребреници и чудотворци Козма и Дамян – 1 юли, Знеполският епископ Арсений – викарий на Пловдивския митрополит, възглави и божествената света Литургия. В края на Великото славословие архиерейт построга за четец и певец на БПЦ Николай Чавеев. В съслужение с архиерей бяха: ик. Виктор Христов – епархийски духовен надзорник, прот. Деян Стоенчев – духовен надзорник при Пловдивска митрополия, и свещеници от епархията. Песнопенията изпълни митрополитският хор „Св. ап. Ерм“ с диригент протопсалт Георги Радев. Храмът беше изпълнен с поклонници от цялата Пловдивска епархия.

В проповедта си епископ Арсений каза: „Високо било боголюбието на светите братя – нека благодарната любов към Господа Спасителя да стрее и нашите сърца. Велико било тяхното човеколюбие – нека да станем и ние милосърдни към нашите близки. Те били безсребреници, така и нашите сърца да не бъдат помрачени от страстта към бърза печалба. Нека молим светите чудотворци Козма и Дамян за излекуване от душевни и телесни немощи, за изгонване от нас на зли ратници – мрачните демони и греховните съблазни“.

След св. Литургия всички заедно в литийно шествие с чудотворната икона и мощите на светите безсребреници и чудотворци Козма и Дамян се отправиха към аязмото на светата обител, където владиката отслужи водосвет. Викарият епископ поздравя богомолците и им преподаде архиастирския благослов на Негово Високопреосвещенство Пловдивския митрополит Николай по случай манастирския празник. Духовното тържество завърши с многолетие, прогласено от протодякон Илиян Александров.

Пловдивска митрополия

На 7 юли Знеполският епископ Арсений възглави света Литургия в Араповския манастир „Св. Неделя“ край село Златовръх, Асеновградска духовна околия.

В богослужбата, прославяща св. вмчца Неделя, с архиерея съслужиха: ставр. ик. Добромир Костов – протосингел при Пловдивска митрополия и изпълняващ длъжността игумен на Араповския манастир, прот. Деян Стоенчев, ставр. ик. Йордан Георгиев – архиерейски наместник на Асеновградска духовна околия, и свещеници от околията.

На богослужението присъстваха кметът на Асеновград г-н Емил Кара-

ванов и множество богомолен народ, дошъл да изпроси молитвеното застъпничество на Божията св. вмчца Неделя.

Знеполският епископ Арсений припомни мъченическия подвиг за вярата в Христа на честваната Божията угодница св. вмчца Неделя и каза: „Мъченическата мяра, с която се удостоила св. вмчца Неделя е твърде висока за нас. Ние можем само да се удивляваме на този мъченически подвиг, но всекидневното изповедничество, нравственото, евангелското е напълно в нашите сили и нашите възможности. Затова, празничният деня на св. вмчца Неделя, призовавам всички да бъдем истински християни до края на своя живот!“

След св. Литургия всички се отправиха към манастирското аязмо, където архиерейт отслужи водосвет. Викарият епископ им преподаде архиастирския благослов на Негово Високопреосвещенство Пловдивския митрополит Николай, поздравявайки ги с манастирския празник. Бе прогласено многолетие от митрополитския протодякон Илиян Александров и митрополитския дякон Ангел Ангелов.

ХРОНИКА

От света

Първата празнична прослава на свети Паисий Светогорец

Патриаршеско все-нощно бдение бе кульминацията на богослужбните последования за първото честване на празника на св. Паисий Светогорец в манастира „Св. Йоан Богослов, св. Арсений Кападокийски и св. Паисий Светогорец“ в Суроти, Солун. То бе възглавено от Негово Все-светейшество Вселенския патриарх и архиепископ на Новия Рим – Константинопол г-н Вартоломей.

Патриархът бе посрещнат топло, с голяма обич и признателност от всички, които се изкачиха в този ден до манастира „Св. Йоан Богослов“, където почива св. Паисий – съвременният светец, почитан от хиляди православни по света. Или както подчерта Месогейският митрополит Николай в своето празнично слово в Коница: „**Старецът Паисий е вселенски светец**“. Хилядите благочестиви ярващи (над 20 000) образуваха редици от поклонници, дошли да отдадат почит към съвременния светец на гроба му, както и да вземат участие във всеобщото бдение.

На Вселенския патриарх съслужиха Техни Високопреосвещенства: Навпактски митрополит Йеротей (Влахос), представител на архиепископа на Атина и цяла Гърция Йеротей и Св. Синод на Гръцката църква, Милетски митрополит Апостолос, Касторийски митрополит Серафим, Мадитски и Калуполски митрополит Стефан – протосингел на Вселенската патриаршия, Касандрийски митрополит Никодим – кираарх на епархията-домакния, преосвещеният Аморийски епископ Никифорос, както и свещеници от Касандрийската епархия.

В своето слово патриарх Вартоломей подчерта, че през м. януари, т.г. Майката Църква – Константинополската, след съответното предложение и положителния доклад на синодалната Комисия по каноничните въпроси, официално призна чрез патриархески и синодален Акт дълго съществуващата в съзнанието на христосъзнатното изпълнение непоколебима убеденост в светостта на стареца Паисий и причисли неговото име сред светите на Църквата, определяйки за официален празник на неговата памет деня на успението му – 12 юли, „в който през 1994 г. той опътува от войнстващата

към тържествуващата Църква“.

Характерният момент в словото бе, когато патриархът каза: „В негово лице от самото начало различавахме не само известното кападокийско благочестие, нито само строгото светогорско монашеско подвижничество, но и стриктното спазване на Божиите заповеди, и в най-висока степен придобита добрата промяна от Десницата на Всевишния, която издаваше всяка една негова дума, всяко негово движение, всяко изражение на лицето му, както и наличието в него на светодуховни дарования“.

„Срещнахме в него един истински човек Божи, с жертвена любов към Бога и човешите, човек на най-дълбокото смирение, на Йовово търпение и мъченическо въздържание“, добави също така Вселенският патриарх.

Православният предстоител изрази увереност, че с любов и вяра към Бога всички проблеми, с които в момента се сблъскват ярващите, ще бъдат преодолени.

„Днес е забележителна вечер. Тя е първият празник в памет на свети Паисий, но той съвпада с един много критичен и от решаващо значение за гръцкия народ момент. Затова тази вечер е главно и преди всичко утешение и успокоение. Ако ние имаме любов към Бога и надежда в Него, то тогава всичко имаме“, каза той.

Romtea.gr

Две чудеса на свети Паисий Светогорец

По случай празника на преп. Паисий Светогорец (12 юли) публикуваме и разказ на архим. Ефрем Ватопедски за две малко известни чудеса на атонския подвижник.

Съвременните светители имат велика слава и дръзновение пред Бога. Те са големи наши помощници.

Преди три дни се слу-

чи следното. Един човек пътувал с колата си към Солун. По пътя го спрял някакъв монах и попитал: „Момко, ще ме вземеш ли до Солун?“ – „Разбира се, седнете!“

Неизвестният монах седнал до шофьора и казал: „Константине (той го назовавал по име, макар че младежът виждал този монах за първи път), ти имаш развитие на раково заболяване в начален стадий. Отиди на лекар, за да се осведомиш навреме от болестта“ – и в същия миг монахът изчезнал.

Младежът останал поразен от случилото се. Когато след това разказал на познатите си за това, те му показали фотографии на различни моанази и на една от тях той разпознал образа на стареца Паисий Светогорец, чрез който разбрал кой бил неговият спътник.

Младият човек отишъл в болница, направил му изследвания и диагностицирали рак в начален стадий, макар че сам той не чувствал нищо особено, нито пък някаква болка.

От това виждаме, че подвижниците, станали угодници Божии още приживе, след смъртта си се явяват на хората и свидетелстват за евангелската Истина.

Една жена от Кипър дошла да се поклони на гроба на стареца Паисий. Опитала да направи земен поклон, но внезапно се подхлъзнала и за да не се удари, подпряла ръка на земята. Когато се върнала в хотела, видяла, че по лакътя ѝ е поленяла пръст. Тя приела това като благословение, получено чрез гроба на стареца, събрала пръстта и решила да ѝ вземе със себе си в Кипър. Когато се събудила на сутринта, тя с изумление видяла, че от пръстта е израснала лилия.

Ето какви чудеса ни явява Бог във времето на съмнения и неверие, за да можем да се уверим в Божията благодат.

www.agonoros.ru

И рече старецът...

Старецът Мойсей СВЕТОГОРЕЦ

На 1 юни се навърши една година от кончината на преподобния труженик на истинното слово – стареца Мойсей Светогорец, близък приятел на Българската православна църква. По този повод публикуваме негова про-

никновена статия относно болен феномен на съвременната ни междуправославна църковност, като се надяваме тя да бъде спасителна и отрезвяваща и за мнозина в България – бел. ред.

Богословие на... постоянното недоволство

От дълго време ми се искаше да пиша за този феномен. Колебах се. Накрая, както се вижда, се реших. Може би с нещата, които ще изрека сега, да осъдя и себе си. Вероятно.

От години вече се забелязва феноменът на едно непрекъснато съществуващо недоволство спрямо църковни лица и събития, от страна на различни духовници, на миряни и монаси, на богослови и небогослови, на известни лица и „големи“ специалисти, прочули се (не бих искал да споменавам тук имена) чрез книги и статии по списания и вестници, и то все за недобрите църковни текстове, за пошлите християни, за погрешните клирици и плиткоумните архиереи, за безмислените празници и нетрадиционния нам протоколен етикет, за пропуските в богослуженията и привнесените практики, за незадълбочените проповеди, болестното благочестие на миряните и т. н. Ще се опитам да бъда кратък.

Тези, които в голяма степен се занимават с тази монотонна, хленчеща и заядлива критика – не казвам, че в много неща не са прави – в крайна сметка се уморяват и изтощават. Но боя се, че те очакват твърде много от другите с една преголяма възискателност, без обаче да се вгледат сами в себе си, или пък се вгледат, но с много симпатия, като лесно си изнабират оправдания. А за критиките си към другите от църковната среда, те се амбицират, движени само от личните си затруднения и провали, недостатъци и грешки, съждения, проблеми и пропуски. Искане ми се да греша...

Не казвам, че само светите могат да съдят, нито пък, че обективно погледнато, няма никакви проблеми за разглеждане и коригиране. Но тук говоря за наличието на една типична, постоянна и редовна, яростна критика на всичко в Църквата, от страна на някои лица, които изведнъж са открили правилността. Сякаш в продължение на векове Църквата е пребивавала в латентно състояние, а те се явяват *богоизбраните* пратеници, дошли да коригират лошите неща. Те са *спасителите* на Църквата – тези богослови на недоволството, коментиращи най-рационално и безпощадно. Те са най-точните в съжденията, *най-правите* и *неприимливи*.

Всъщност, това именно богословско оплаквачество – понякога изказвано под вид най-смирен и праведен, а друг път по чисто фарисейски и надменен – живее единствено като наблюдател, без да предоставя никакви съществени разрешения на съществуващите проблеми и да дава какъвто и да е кураж и надежда на днеш-

ния уморен човек. Който човек, поне в началото на пътя си в Църквата, има голяма нужда именно от утеха, кураж и надежда. Нима самите ние, когато постоянно правим публично достойние никакви проблеми, тактически излагайки на показ скандални (лица и феномени), „слагайки всичко на мястото му“, подобно на някакви тайнствени зверове на скандалите, не ставаме любящи скандала? А вие знаете, че най-строгите Си думи Христос е отправил към лицемерите и към тези, които скандализират другите...

Богословите на това постоянно недоволство са определени лица. И те със сигурност са много симпатични. Но все пак ви казвам, и то съвсем искрено, че те винаги, излагайки на показ много неща, макар и после да отправят и пожелания те да бъдат поправени, мисля, че първо те самите много губят. Добре, че не стигат до никакви крайни предложения, защото иначе всички ние отдавна щяхме да бъдем изгорени на кладата. Малко снизхождение, малко добро отношение и толерантност, опростителност и братолюбие съвсем няма да навредят.

Товест, да прикриваме грешките и да не ги поправяме?! Никой не е казал такова неща. Само че и това постоянно преследване и обвиняване (т. нар. богословие на доноса – бел. ред.), на високо вдигнатата левта, непрекъснатите забележки, неуморната критика, прекомереността на недостатъците (а какво остава за измислянето на такива – бел. ред.) нима не произхожда от личното им вътрешно безредие, липса на себепознание, молитва и упование в Бога?

Богословите ниптици спрямо наличието на нещо зло в света го откривали в себе си, а всичко останало те намирили за твърде добро: и брат им бил бог техен, и за паденията му те самите плачели като главни негови виновници. Може би богословието на постоянното недоволство е тъждествено на някакво по фарисейски небратолюбие, нечуждолюбие, нечовечност и най-накрая – на небоголюбие? Нека си спомним отново притчата на духовните ни старци за насекомите. (Става въпрос за притчата за мухата и пчелата и за предния и задния двор на едно стопанство, където всяко насекомо вижда само онова, което то дири – бел. ред.)

Един старец казал: „Обикновено аморалните говорят постоянно за морал“. И още: „Най-голямото чудо на Православие е, че се съхрани ненакърнено, въпреки толкова недостойните си (по човешки) изражения“. Като си припомняме тези думи, съвсем не го правим заради някакво лъжливо себеутешение от глуповати илюзии, събъркана ангелология или безумно бълнуване, а за придобиване на смелост и богодарувано себепознание, за богоприятно братопознание със светоотеческо проникновение, взаимно уважение и разбиране, за достигане на богопознание и бого-приемност. Така нека богословието на постоянното недоволство стане повод за появата на богослови на постоянната „радост“, неизменяния „ерос“ и неотпадаща „правда“...

Източник: списание „Синаксис“, м. януари-март 2003 г.

ЦЪРКВА И ОБЩЕСТВО

Свети Паисий за скандалите в Църквата

Свещ. Андреас АГАТОКЛЕУС

Канонизацията на съвременния светец Паисий Светогорец от Вселенската патриаршия на 13 януари т.г. стана повод да си припомним моят първа среща с него. Среща, която се превърна в сблъсък помежду ни.

Беше лятото на 1975 г., когато заедно с мои състуденти бях на посещение на Света Гора. Бях там не като турист, нито воден от някакво любопитство.

Всички, които посещават Света Гора, отиват там, защото търсят нещо друго, нещо различно от онова, което богословието и заобикалящата ни верска атмосфера ни предоставя. Но и без да зная какво е светостта, какво означава Предание като начин на живот и как монашеството може да явява „посреди нас“ живия Бог.

След светата Литургия, в свещения манастир „Староникита“, поклонниците, повечето студенти, се събрахме с игумена отец Василий Гондикакис под лозницата на манастира. В центъра на този импровизиран събор бе отец Паисий. Той започна да ни говори за църковните медии, които публикуват реални или измислени отклонения или скандални факти за йерарси на Църквата.

Една от тези медии ми бе позната, защото се намирах в нейния църковен климат, който проучавах и заклеимявах „недобрите църковни текстове“. Аз веднага отреагирах и с младежка дързост проведох с него следния диалог:

– *Та тези медии казват истини. Да ги крием ли? Как иначе ще се оправи лошото?*

– *Не, но и хилиастите вземат тези публикации и казват: „Виж какви епископи имате! Вие сами го казвате!“*

– *Не в ли лицемерие да представяме различен образ от този, който е в действителност? Защо да крием?*

– *Ако майка ми бе блудна жена, щяхме ли да го тръбим по улиците? Църквата е наша Майка. Каквото и да се случва, това не е начинът да се изправя злото.*

Разбира се, аз продължих да настоявам на своето мнение. Той си тръгна възмутен от моето схващане. В мене той виждаше всички онези, които искат да спасят Църквата и да я прочистят от „лошите и пастири“, използвайки всяко едно средство – дори и потъкването на личността и нейното достойнство. Изминаха години, докато успя да проумея думите на онзи слабичък светогорски монах с енергичен дух и живо сърце.

Като студент и като свещеник, в младостта си, а и после, в борбата на пастирското служение, аз продължих да се срещам с отец Паисий. Думите му, съветите му могат да се запишат. Богатството на духа му, усещането на присъствието на благодатта, която наставаше чрез него, радостта и надеждата, която вкусвах от срещите с него, не се предават лесно.

Светостта като факт и светците като реалност стават разбираеми само когато срещнеш хора, у които Бог обитава. Този опит го преживявах без много да разсъждавах. Затова, когато отmine, той се записва, за да се запази като богословение и за да се предостави и на други като уверение, че не сме сами, че Бог е между нас и е със Своите светии.

Не канонизацията прави някого светец. Тя удостоверява канонически това, в което вярва народът Божий и сочи целта на Църквата в света – да създава светии и да спасява. Ето защо причисляването към сонма на светите наши отци на Паисий Светогорец радва и пряко засяга всички нас.

Милен БАКАЛОВА

Представяне на книгата на епископ Атанасий Йевтич „Беседи за литургията“

На 7 юли, с благословението на Негово Високопреосвещенство Русенски митрополит Наум, в гр. Русе в зала „Култура“ се проведе представяне на книгата на епископ Атанасий Йевтич „Беседи за литургията“. Книга-

та представи доц. д-р Свилен Тугеков – преподавател по Християнска антропология и етика в Православния богословски факултет на Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“. Той разкри историята на произнасянето на

беседите, написването на книгата и значимостта ѝ като едно от най-задълбочените и значими изследвания за св. Литургия в светлината на светоотеческото предание.

Събитието беше уважено от множество свещеници и миряни.

IsAgiasTriados.com

СЪВЕТИ КЪМ ИЗПОВЯДВАЩИЯ СЕ

От стр. 1

Или поне пресметни, от тогава, когато си се изповядал, колко грехове си сторил с дело, с мисъл и със склане към прилози (преминаващи пошва помисли) (вж Бележка 2), отчети месеците, от месеците премини към седмичните и от седмичните към дните. Сиомни си хората, с които си прегрешил, и мислето, където си прегрешил, и с внимание ги обмисли, за да откриеш всеки един свой грех. Така, от една страна, те съветва премъдрият Сирах, казвайки: „Преди да те съди Господ, изследвай ти себе си“ (вж Прем. Сир. 18:20). А св. Григорий Богослов, от друга страна, казва: „Изследвай повече себе си, а не ближия. По-висше нещо е пресметането на делата, отколкото на нагрите, защото единте са за тленото (отиват си), а другите остават“ (четиристицише).

И както преследвачите не се задоволяват само с това да намерят зявря от след клисурите, а гледат на всяка цена да го умъртвят, така и ти, грешни мой брате, не се задоволявай само да изследваш съвестта си и да откриеш греховете си, защото само това няма да ти е много от полза, а се бори цялостно да умъртвиш греховете си с болка в сърцето, сиреч, със съкрушение и терзание. А за да придобиеш съкрушение, помисли за големата вреда, която са причинили греховете ти на Бога (на Божията благодат, бед. рел). Но за да придобиеш и терзание, помисли за големата вреда, която греховете ти са нанесли на теб самия.

Бележки:

Бележка 1.
Братя мои, християни, когато трябва да се изповядате, не отивайте при духовника, когато са близки дните, в които ще се причастите, а доста дни преди това. И то през четирите веста в годината. Още шом започне поустът, отидете при духовника и се изповядайте на спокойствие и без да бързате, за да не понавряте, както трябва. Но два дни или едни преди деня, когато ще се причастите, отидете да ви прочете духовникът само една разрешителна молитва за допуснатите прегрешения, станали

през това време (от изповедта насам), и така да се причаставате, тъй като такъв добър обичай ползват и обичат на Света Гора.

Бележка 2.

Тъй като на хората днес или им тежи да правят детайлни изследване на съвестта си, или пък са пощенли и не могат да си спомнят греховете си, ето че сме ви изложили, брате, в *Учението на духовника*, смъртните грехове, допустимите и тези

на недостатъците. Изложени сме им там и десетте Заповеди и това в какво се съгършана за всяка една от тях, за да ти облекчим тежестта и да ти помогнем с лекота да си спомниш греховете. Та така, вж там и, изследвайки, сиомни си кои от тези грехове, които се споменават там, си сторил, за да ги изповядаш. Изучи и шеста глава от *Учението на духовника* относно помислите, за да научиш от там, че трябва да изповядваш и лошите помисли, които имаш, ако не всички, поне онези, които те притесняват и най-много възбуждат с теб, защото както зяврята на птиците, когато са скрити в торта, оживяват и стават птици, така и лошите помисли, когато не се открият на духовника, оживяват и стават дечи. „Точно както птичките зявря, които се погледят от торта, оживяват, така и помислите, когато не се откриват, се превръщат в дечи“ (Слово 26).

Бележка 3.

Обръни внимание, че през 922 г. при Константин Багренородни (Порфирогенет) бе издаден Синодален Том, т. нар. за Съюза, който определя, че двубрачните, ако са вече навършили 40 години и нямат деца, им се разрешава да си вземат и трета жена поради бездетството си; само че да им се определя да не се причастяват пет години, без въобще да им се намалява срокът, а след петте години да се причастяват само един път в годината за светото Възкресение. Ако обаче второбрачните имат деца, им се разрешава никога трети брак. Като обаче не са тридесетгодишни и нямат деца, им се разрешава и на тях, предвид младата им възраст, да имат трети брак, но без да се причастяват четири години, а след изтичането им да се причастяват само три пъти в годината – за Великден, Рождество Христово и Успение на Пресвета Богородица. Ако обаче не имат деца, да им се определят пет години (вж стр. 976 на Синодален том 2). Който обаче си над 45-годишнин, въобще не им се позволява трети брак, дори и да нямат деца. На такива да им се налага епитимия съгласно Синодалната наредба на Мануйл Константинополски Харитопул. А свещеникът, който е благословил този трет брак, да се низверже, защото силно е погрозил закона, съгласно отговор 62-ри на Валсамон.

Някои извънредни случаи за силно покаяние извън правилото на поста

Второбрачните и третобрачните

Второбрачните и третобрачните, съгласно 4-то правило на Великия Василий, една година или две се възпират след от светите Тайни; съгласно обаче отговори 2-ри на св. Никифор и 1-ви на Никита Ираклийски, той нито се и венчава, съгласно 5-о правило на Неокесарийския събор и на самия Никита. Нито свещеникът, който

ги е благословил, се храни на трапезата му.

А пък третият брак Григорий Богослов нарича *беззаконие*; и пак 4-то правило на Великия Василий го нарича *многोजенство*, а 80-о от същия – по-голям грях от блудството, а 50-о от същия го нарича *нечестота и зариза на Пърквата*. Затова 4-то правило отъждява третоженството за пет години от св. Причастие (Бележка 3).

Казва още Йосиф Брениски, че първобрачните се съгледват и благославят и се венчават, докато второбрачните се съгледват и само се благославят, но не се венчават; а третобрачните само се съгледват, и това по допусне, но не се благославят, нито се венчават (Том 3, стр. 108).

Основане на манастира

Обръни внимание, че през 922 г. при Константин Багренородни (Порфирогенет) бе издаден Синодален Том, т. нар. за Съюза, който определя, че двубрачните, ако са вече навършили 40 години и нямат деца, им се разрешава да си вземат и трета жена поради бездетството си; само че да им се определя да не се причастяват пет години, без въобще да им се намалява срокът, а след петте години да се причастяват само един път в годината за светото Възкресение. Ако обаче второбрачните имат деца, им се разрешава никога трети брак. Като обаче не са тридесетгодишни и нямат деца, им се разрешава и на тях, предвид младата им възраст, да имат трети брак, но без да се причастяват четири години, а след изтичането им да се причастяват само три пъти в годината – за Великден, Рождество Христово и Успение на Пресвета Богородица. Ако обаче не имат деца, да им се определят пет години (вж стр. 976 на Синодален том 2). Който обаче си над 45-годишнин, въобще не им се позволява трети брак, дори и да нямат деца. На такива да им се налага епитимия съгласно Синодалната наредба на Мануйл Константинополски Харитопул. А свещеникът, който е благословил този трет брак, да се низверже, защото силно е погрозил закона, съгласно отговор 62-ри на Валсамон.

ПОКЛОННИЧЕСТВО

„Св. Никодим Светогорец“ край Гумениса, Гърция

на околната природа засява откожешно негово желание за основане на мъжки манастир. И започва осъществяването му с търпение на подхождащо място. Насочва се към местата на някогашните монашески убежища в околността.

По усно предание, още отпреди 14-и век, седем километра над Гумениса, в близост до село Пендолофо, съществувал е „Света Параскева“. В него именно се намирала и светата икона на Пресвета Богородица, която по чуден начин сама избрала да бъде основан манастир насред открито и безлюдно мотава пространство на днешна Гумениса. До 1931 г. този манастир съществувал и е метох на светогорския манастир „Ивер“.

Самото зраче Гумениса се основава, като се заселват около тази светогорска обител работници, откъдето то носи и своето име (тур. – Гумендже, в пребуд на биг. – Изуменско).

Понастоящем съборният манастирски храм с чудотворната икона е катедрален храм на св. Гумениска митрополия.

Така желанието на отец Хризостом било да основа ищастийски манастирски храм с чудотворната икона е катедрален храм на св. Гумениска митрополия.

След гостя перипетии, успява да закупи мястото с лични средства и с помощта на двамата бгдещи монаси започва строеж на малък храм. Полагането на основния камък се извършва на 31 август 1982 г. от мотаващия митрополит на Киликс 2-н Амвросий. Сред редица затургения следва осветяването на храма, разкриването на монашески жили, на манастирско стопанство.

Малко след изграждането на малкото манастирче, което все още не било нищо наречено както още щеше гейства, нито кой ще му е патрон, отец Хризостом и митрополит Амвросий правят голма обиколка из манастирете на Света Гора. Поседен в това им поклонение е впечатляващото откъм архитектурата и строителството м-р „Симонептра“, Изуменът, старецът Еммилян, зи приема на манастирския вадж, който отпоско е погрозил над морето, замчавайки сякаш границата между земята и небето, и побежда разговор. Истината била, че митрополитът, като добър пастир на словесни овци, желал необозрадената в епархията му манастир да пребиде и поиска запобя съвета на стареца изумен. Богоумьренят старец над следния отговор: „Ако желаете, Ваше Ви-

сикопреосвещенство, да пребиде манастирът, не го правете нито митрополитски, нито ищастийски, а светогорски метох“. Митрополитът приел съвета без никакво съмнение.

Така светлата обител „Преподобни Никодим“, с каноничното писмено съгласие на мотаващия митрополит, била преотстъпена и спонаната отпозаба Метох на „Симонептра“. И на всички последования в нея се спомеनावаша името на Вселенския патриарх. Но не само това, по всичко – и по своя външен вид, и по вътрешна уредба, манастирете се изгражда като мотично копие на „Симонептра“. И чудото се случва, събира се немалко братство и започва да кипи най-разнообразна глототворна дейност.

Полагат се основите на съборния храм на 13 юли 1991 г., в навечерието на празника на св. Никодим. Строителт, иконописец, ваятели на резби и мозаики са самите монаси. Днес ангелоподобното братство копие в кошър с медоносни пчелници се труди за покриване пукнатината на манастира, занимавайки се с иконопис, дърводелство, земеделие и стопанство, производство на свещи, на различни видове местени изземля и др. Но, разбира се, под прикрята осеностен на своя небесен покровител, тук процъфтява богата изземляска дейност, насочена към малки и големи.

Светини на манастира

Освен въетте големи светини, споменати в началото, тук се съхранява едно цяло съкряби-

це от свети моши. Частича от Честния Кръст Господен е посрещната в навечерието на Кръстобане 1993 г., изпратена от манастира-кириарх „Симонептра“ за осветяване на върбащете.

В параклиса на св. Серафим Саровския се покоят неговите моши. Те са благословен дар, получен на 12 юни 1993 г. от Руския патриарх Алексий Втори. Още при биване в обителта поклонникът се среща със св. номьченци Рафаил, Николай и Ирина, поклонйки се на мошете им в храма, издигнат в тяхна чест.

Има частици от св. моши още на: св. Ион Златоуст, св. Нептраий Евзкий, св. мчци Евстратий, Авксентий, Евзвний и Мардарий, св. безрбренници Козма и Дамян и мн. др.

Откриването на мошете и посегващото чудо

Честната глава на св. Никодим Светогорец е дарение на манастира от Киликския митрополит Амвросий, който произхождал от о. Парос – съденина на родината на светеца о. Наксос.

Историята по откриването ѝ от манастира започнала в едни понедедик, 15 март 2010 г. (Този манастир, за разлика от други манастири в Гърция, приема поклонници цялодневно и без ограничение по седмични дни). В ранния слобедоб двамата непознати спмизат до обителта. Оставащ колапа си достатъчно отдалечено от портите, за да не бъде видяна, и вървят бабно, като се оглеждат. Вратарникът (монахът, който посреща поклонниците) приема, че те идват за първи път и им предлага да посетят първо архондарика да го изакаят, защото съборният храм е още затворен, а после заедно да опитат в него, та да им отворят и да се поклонят на самия Домоводятели. Те обаче, правейки се, че минават само набързо да разгледат, без да до послухат, се насочват право към храма. (Той се намира зад архондарика, така че не се вижда откъм портата).

Ето мт, за злочастие, беда. Съвсем неочаквано вратите на католоника се оказват отключени. Отпозваряящят за тях монах бива изземля за малко без да заключи. И краткото това отсъствие било достатъчно за

зо ме измчи. Уморих се...“. Отче, моля те, вземи го да го върнеш ти. Аз нямам силата да ида да го върна. Когато се съвзема, ще ида да намеря изумена и да му поускам прощак“.

На 17 април голмо множество от духовници и миряни залямо фобрите на манастира, за да посрещне тържествено завръщаня се у дома си светец на сък-

Последните дни на св. Никодим Светогорец

Биографът на свети Никодим Светогорец – монах Евтимий, пише за кончината на преподобния отец следното: „През тия дни сториха му всичко, което следва за неговия отход (от света), собствено обща Изповед, Маслосте и вскедневно причастяване с Пречистите Тайни. А на тринадесетия ти се натъжи и притесни. И като не беше в състояние да казва Молитвата наум, според обичая си, той я казваше на глас. А на братия говореше: „Прощавайте, отци мои. Изнемогна умът ми и не може да уържи молитвата, затова я изричам. А молит живот в в своя край, но стелит бие да се отплати за труда на любовта ви, който вършите за мене грешния. И моля ви, донесете ми мошете на светите мои отци, на свети Макарий Коринтски и на Партевий, светия уховен отец наи“. И като прегръщаше (моштите на светите отци) с целуването и ридания, говореше: „Защо, свете отци, ме оставихте сирак? Вие замалнахте там и си отпочивате заради добротелите, които придобихте на земята, и се усаждаете от слабата на Господа наши, а аз стардам поради своите грехове. Затова, моля ви, отци мои, моляте Господа наи да ме помили и мен да ви удостои да бъда там, където сте и вие“.

С такива жални слова премина той щемия ден, а през нощта се утежи (състоянието му). Но братята останаха будни през цялата нощ, очаквайки отхода му. И като пристъпваха честичко към него, го питаша: „Учтитемо, как си?“ И разговаряха с него по млади. А в шестия час от нощта, след въпроса, той им отговори: „Миром, умиром, умиром, моля ви, причастете ме“. И така подготвен, се причасти с Пречистите Тайни. А след някое време отидоха и му поставиха ръцете скръстени, а краката опнати, и го запитаха: „Учтитемо, какво правих? Утеши ли се?“ Той пък им отговори: „Христа поможки в себе си и как да не се утеша!“ И като поговориха още малко, той замълкна.“

Из „Атонски герондикон“, 2004 г., с. 335, архим. ИОАННИКИЙ (Котцоли)

ДОСТОЙНИ АРХИЕРЕИ НА БПЦ

ЦЪРКОВНОТО ПЕЕНЕ В БЪЛГАРИЯ (ИЗТОЧНА ТРАДИЦИЯ) ПО ВРЕМЕТО НА ЕКЗАРХ ЙОСИФ I

(по случай 175-годишнината от неговото рождение и 100-годишнината от блажената му кончина)

Продължение от бр. 12

Виден църковен певец във Велико Търново от средата на XIX в. е народният учител **Никола Попвасилев** (1823-1875), известен с името **Златарски**. Отначало той бил протопсалт при гръцкия митрополит, а по-късно станал певец в църквата „Св. Николай“, където изпълнявал песнопенията на църковнославянски език. Неговата музикална дейност била изразена в много църковни и светски творби.

Представява интерес историческият факт, че на 20.09.1846 г. образуваният от даскал Златарски ученически хор от 15 момчета посрещнал на „Многая лета“ новия Търновски митрополит Атанасий след изгонването на гръцкия владика Неофит (Динев, П. *Църковнопевчески школи през възрожденската епоха*, ЦВ, бр. 38, 1959). Това е един от първите български ученически хорове (осн. 1844) наред с този на о. Неофит Рилски в Габрово, създаден през 1835 (Проданов С. и Проданова К. Из музикалното минало на Габрово. С., 1982, с. 28.). Изпълнението на църковните песнопения от тези състави е било еднотонно с използване на византийска невмена нотация.

Други представители на **Великотърновската школа** са: споменатият по-горе **Давид Тулешков**, **Тодор Николов**, **Цанко Паскалев** и др.

На територията на България се сформирали оригинални български църковни напеви на основата на византийското осмогласие, но притежаващи народнопесенни елементи, красива орнаменталност. Един от тях е напевът от град Елена. Отдавна, още от XVII в., този град се слави с будно българско съзнание и висока просветна дейност. Едни от първите учители тук на четмо, писмо и църковно пеене били хилендарските монаси – таксидиоти. С участието на вдъхновени църковни певци и песнотворци се създава самобитна църковнопевческа еднотонна устна традиция, която съществува до ден-днешен. Както пише Петър Динев, „еленското църковно пеене притежава специфични особености, които значително го отдалечават от Дамаскиновата мелодика. Вярно е, че напевите му са построени по гамите на Дамаскиновите гласове, но в тях са вмъкнати народнопесенни елементи във вид на своеобразни извивки и украси, каквито другде не се срещат. Те се отличават като музикална проява, възникнала на местна почва в този край и като такава представляват от себе си ценно достойнство от самобитно народно творчество“ (Динев, П. *Църковнопевчески школи...*, ЦВ, бр. 41, 1959). Известни са красивите песнопения „Ангел вопияше“ – глас 5, „Достойно ест“ – глас 5 и 7, „Христос воскрес“ и много други.

Между изтъкнатите представители на **Еленската школа** стои името на **архимандрит Галактион** (1830-1894). Той дошъл в Елена от Хилендарския манастир и дълги години пял в църквата „Успение Богородично“. Има основна заслуга, че е оформил и затвърдил еленския напев, но за съжаление, не е записал песнопения. По-известни негови сътрудници и ученици са: **Иванчо хаджи Йорданов**, **Никифор Попконстантинов**, **Стоян Попандреев** и др. Едни от малкото последни продължители на традицията на еленския напев са: **приснопамятният Доростолски митрополит Иларион** (1912-2009) и **Александър Пиндиков** (р. 1930), понастоящем певец в църквата „Св. Кирик и Юлита“ в гр. Баня. Мое смирение имах честта и радостта дълги години да записвам изпълнения на митрополит Иларион, като с Божията помощ през 2012 г. Софийският свещенически хор записа и тиражира компактдиск с част от тези уникални песнопения и гласа на дядо Иларион, който скромно труд бе посветен на неговата 100-годишнина от рождението.

Освен вдъхновителя на **Сливенската школа** **Николай Триандафилов**, други видни нейни представители са: **Сава Доброплодни** (1820-1894), който едновременно с учителството заемал и певческа длъжност в Котел, Шумен и Сливен; **Добри Чинтулов**, който проявявал борчески пламенен дух не само във възрожденските си песни, но и в своето църковно певчество, за което говори фактът, че през 1850 г. в сливенската катедрала той прочел апостолското четиво на църковнославянски език пред гръцкия владика (Динев, П. *Църковнопевчески школи...*, ЦВ, бр. 7, 1960). Следват още имената на: **Димитър Булгаря**, х. **Стефан Самаров**, **Пано Пешев**, **даскал Георги Димитров** и др.

Основен на Одринската школа е **Атанас Долапчиев** (ок. 1835-?). Той подготвил много певци, които след Освобождението се преселили в България. Между тях били и синовете му **Васил** и **Никола**.

Васил Долапчиев (1865-1933) отначало се установил в Карнобат, а след това в Бургас, където бил певец в различни храмове и най-вече в църквата „Св. Богородица“.

Никола Долапчиев (1876-?) бил учител в Лозенград и певец в църквата „Св. Николай“ и „Св. Спиридон“. По-късно се преместил да живее в Бургас, където пеел в храмовете „Св. Богородица“ и „Св. Кирил и Методий“ (Динев, П. *Църковнопевчески школи...*, ЦВ, бр. 4, 1960).

В описа на екзархийския архив се съдържат много рапорти от главни учители до Екзархията за състоянието и развитието на българските училища, от които могат да се извлекат ценни сведения. Така например в том 32 се намира рапортът

на главния учител **К. Георгиев** за педагогическата дейност и поведението на учителите при лозенградските български третокласни и основни училища през второто полугодие на 1908/1909 г. Ето каква е неговата оценка за учителя **Никола Долапчиев**: „Един от най-добрите обществени дейци, с житейска опитност, обичан от гражданите. Макар с недовършено средно образование, работил сериозно през 7-годишното си учителстване, запознат с педагогическите степени и работи методически. Дисциплина – добра, живот – примерен. Най-добрият певец при църквата „Св. Спиридон“ (ЦИАИ. ЕА. Т. XXXII – 1908/9, л. 148).

Видни певци от **Одринската школа** са още:

1. **Протопсалт Иван Каиков** (1874-1965) – народен учител, общественик и дългогодишен певец в Лозенград, в екзархийския параклис, Желязната църква „Св. Стефан“ в Цариград и столичните храмове „Св. Седмочисленици“, „Св. София“, „Св. Неделя“ и др., един от най-известните наши изпълнители. Написал е църковни песнопения, между които „Душе моя“ на 2 глас. (В Постния триод, притежание на катедралния храм „Св. Неделя“ – София, се намира пришит невмен ръкопис от автора. За съжаление, нечестива ръка е посегнала на тази книга и тя сега липсва в храма. За рождената дата на Иван Каиков и негови спомени вж: **Илинденско-Преображенско въстание 1903-1968**. С., 1968, с. 338-339).

2. **Янко Марков Георгиев** (1885-?) – ученик на Иван Каиков. Бил учител в Лозенград и певец в църквата „Св. Атанасий“. Заедно със **Стоян Димитров** (негов колега – учител и църковен певец) образували ученически хор (ЦИАИ. ЕА. Т. XXXII – 1908/9, л. 148). Пеел 6 години в екзархийския параклис, а след това в столичната църква „Св. София“ и бургаския храм „Св. Кирил и Методий“, където заемал и диригентска длъжност.

Следват имената на **Георги Ковачев**, **Йордан Попдимитров Вълчев** и др.

Основен на **Солунската школа** е прочутият на времето си църковен певец **Димитър Златанов** с прозвище **Градобрчето**. Дълго време той пял в солунския катедрален храм, като често го канели да пее в други градове и църкви. Написал църковни песнопения на гръцки език, някои от които са преведени от неговите ученици. В IV част на Зографския сборник е поместено „Достойно ест“ от **Димитрия Вулгарак** **Градобрско**.

Като най-изтъкнати представители на тази школа се считат **братята иконом Петър Димитров** и **дякон Иван**.

Иконом Петър Димитров († 1895 г.) отначало живеел и служил в Серес и Солун. Неговите музикални дарования не ос-

танали незабелязани от екзарх **Йосиф**, който се заел да повиши образованието му.

Ако преди Освобождението е съществувало желанието да има по възможност повече български духовници, макар и с повърхностно образование, то в свободна България условията изисквали просветени кадри, които не само да служат на български, но и да поучават народа в християнските истини, да издигнат неговото духовно-нравствено и интелектуално ниво. Сам екзарх **Йосиф** със своята прозорливост и загриженост за бъдещето на България не жалел средства и правел всичко необходимо да се отпускат за добри и обещаващи младежи повече стипендии, търсели различни начини да се осигури материалното им обслужване в чужбина. И за сравнително кратко време той успял да подготви много мирски и духовни лица със завършено висше образование. От подобно естество е следващата молба от екзарха до княз **Дондуков-Корсаков**, императорски руски комисар в Пловдив, написана няколко месеца след Освобождението (№23 от 24 юли 1878 г.).

„Ваше Сиятелство,
Благополучното изменение на условията на нашето политическо съществуване поражда потребност да ся въведат преобразования и в управлението в нашата Църква, за да ся постави то в изкуемата армония с гражданските постановления. За да може обаче да ся предприемат сполучно такива преобразования, са потребни людие с църковно учение, запознати добре с порядъка на консисторията (консистория – в Русия, учреждение с църковноадминистративни и съдебни функции, подчинени на епархийския архиеп) в Православната Руска църква, от каквито трябва да изповедаме, ся лишаваме. Затова Екзархията намери благословно да ся отнесе до Ваше Сиятелство и да го помолу да благоизволи да препоръчи на които трябва да изучат организацията и дейтуванието на консисториите.

Освен тия възпитаници Екзархията изпраца сега диакона **Антима Върбанов**, за да въстъпи в Киевската Духовна Семинария и иконом **поп Петър Димитров** с особено послание да ся усърственствува в богослужение и да ся изучи основателно руското църковно пеене, за което също умоляваме Ваше Сиятелство да благоволи да ги препоръчи на добрите грижи на Високопреосвященный Киевский Митрополит.

На стр. 7

ДОСТОЙНИ АРХИЕРЕВ НА БПЦ

От стр. 6

С най-дълбоко почитание имам чест да съм на Ваше Сиятелство усердният Богомолец.

Екз. Бълг. Йосиф“

(Из: Екзарх Йосиф и грижата му за просветени духовници, в-к Народен страж, бр. 11-12, 1942).

След завръщането си от Русия о. Петър Димитров преподавал известно време църковно пеене в Петро-Павловската семинария, а след това (през 1885 г.) се преместил в София, където бил назначен за енорийски свещеник и певец в катедралната църква „Св. Неделя“ (Динев, П. Църковнопевчески школи..., ЦВ, 1959, бр. 5-6). По-късно при него дошъл и брат му дякон Иван, който в продължение на 30 години украсявал църковните служби.

Известно е, че през XIX в. източното църковно пеене дълго време е било включено в учебната програма на училищата, като се е практикувало в църква. Също така желателно било учителите да вземат участие в църковните служби с четене и пеене. Това научаваме от документи, исторически бележки и спомени, едни от които са на видния учител, певец и диригент Руси Коджаманов (1866-1933): „Всеки учител трябваше да знае добре черковното пеене или, както казваха старите, да „държи страна“ в църква. Не знаеше ли учителят черковния ред, па и да бъде добре гласовит, не можеше да си намери учителското място. Учителят учеше и нас учениците да пеем по нещо в църква. Зададе ли се някой голям празник, почваме да учим тропара му и задостойника му. Наред с това, учителът ни избираше няколко по-гласовити ученици да му държат усю“ (Коджаманов, Руси. Какво пеехме в робските години и как ни учеха на ноти след Освобождението. В-к Родна песен, 1933, бр. 5-6).

И друг спомен: „Особено ревностно заучавахме „Христос раждаете, слабите“ и „Рождество Твое, Христос Боже“, които пеехме из къщата у зори преди Рождество Христово и получавахме срещу туй колачето и пари“ (Панчов, М. Какви песни пеехме в миналото. В-к Родна песен, 1933, бр.1).

От рапортите до Българската екзархия във връзка с учебното дело научаваме още, че в Горноджумайската кааза (сега Благоевградската) много селски училища са имали три отделения и специален курс по църковно пеене (ЦИАИ. ЕА. Т. IX – 1899/1900, л. 105-108).

В том 9 на екзархийския архив намираме сведения, че в Прилеп се организирани едномесечни курсове, където учителите от градските основни училища са запознавали селските учители с разни дидактически начала, а църковен певец ги учел на църковно пеене, което не било маловажно за селските учители. Препоръчва се за идущата (1901) година наново да се проведат тези курсове.

В същия том открито и вдъхновяващо е съобщението от с. Дудалар, че „селяните обичат учителя, понеже пее в черква“.

Тъй като ограниченото число възпитаници от духовните училища не били достатъчни да попълнят свободните певчески длъжности в българските храмове, Министерството на народната просвета въвел изучаването на източното църковно пеене в педагогическите училища. Това обучение обаче не траяло дълго, поради възникнали трудности при усвояване на невъзможната нотация и липсата на подготвени

кадри. Същият въпрос бил разглеждан на II и III Музикален конгрес (1904 и 1905 г.), като по време на последния било взето решение да не се изучава източно църковно пеене в педагогическите училища и да се помолни Св. Синод да помисли за заменянето на това пеене със старобългарския църковен напев, открит в руските нотни ръкописи (Доклад от III Музикален конгрес до Св. Синод на Българската църква. В-к Музикален вестник, 1905, бр. 1-2).

Големи заслуги за разпространението и развитието на църковното пеене през първото десетилетие на XX в. и по-късно има певческото училище при Бачковската св. обител, което наброявало десетки ученици, обучавани целогодишно.

Съществен е приносът в подготовката на църковни певци и на организираниите през този период в различни градове на страната курсове по източно църковно пеене и църковен ред. Обикновено те се провеждали през летния сезон. В том 36 на Екзархийския архив се споменава за такъв курс, който бил открит в София през 1910 г. от взаимно-спомогателното дружество на църковните служители с разрешението на Софийската митрополия.

Той включвал три групи: за начинаещи, напреднали и владеещи пеенето. Различните категории курсисти плащали различни такси – 10, 15 и 20 лв. Курсът се ръководел от Иван Каиков. По молба на Екзархията Софийската митрополия изретила писмо до екзарха, в което му съобщава целта и програмата на курса (ЦИАИ. ЕА. Т. XXXVI – 1910, сл. 49-50).

Като са имали предвид, че уелото четене и пеене са едни от условията за молитвеното настроение на богомолците в храма, група извънни църковни певци основали през 1904 г. в София Източно музикално дружество, което си поставило за цел да поддържа, подобрява и разпространява източното църковно пеене. В състава на ръководството влизали: Манасий Поптеодоров – преподавател по църковно пеене в Софийската духовна семинария, Петър Сарафов – певец в „Св. Николай Софийски“, дякон Иван Димитров – „Св. Неделя“, дякон Рафаил Алексков – „Св. Седмочисленици“, Г. Гладиев – „Св. Неделя“, С. Прокопиев – „Св. Параскева“, Д. Павлов – „Св. Спас“, Г. Кирков – „Св. Николай“ и др. (Източно църковно православено дружество. ЦВ, 1904, бр. 24).

Не на последно място трябва да споменем за „любимата рожба“ на екзарх Йосиф – Цариградската българска духовна семинария, за която той полагал особени грижи. Почти всяка седмица посещавал този духовен расадник и не пропуснал случай да беседа с питомците на семинарията на различни теми и най-вече по възпитанието на характера. Освен това всяка неделя група ученици отивали да пеят в екзархийския параклис, като след службата екзархът ги приемал и отново давал своите напътствия (Снегаров, Ив. Екзарх Йосиф I и мадежта. В-к Народен страж, 1924, бр. 11).

От екзархийския архив научаваме за конкретни мерки, взети от екзарх Йосиф за подобряване на учебния певчески процес. С писмо № 91 от 22.12.1904 г. и. д. ректор на семинарията Константин Самарджиев докладва на екзарха за начина, по който е приложено в действие неговото разпоредение от 14.12. с. г. за всекидневно извършване в семинарския параклис на вечерно и утринно последование, в които да участват всички ученици без изключе-

ние. Тези от III до VI клас да вземат участие в пението, а от I и II – в по-леките неща с четене. Да пеят по един човек на клирос (ЦИАИ. ЕА. Т. XVI – 1904, л. 226). По-късно от програмите за вътрешния ред на семинарията става ясно, че в клиросното пеене участват учениците от горните класове, т. е. без III клас.

Пъв учител по източно пеене тук бил Атанас Бъчваров (1850-?), призован и назначен на тази длъжност лично от екзарх Йосиф. Питомникът на Цариградската духовна семинария Петър Динев си спомня за своя учител: „В пението си той не влагаше прекомерни извивки, пък и на нас не даваше да се увличаме от гръцкия маниер на изпълнение, който той смяташе, че е неподходящ за българското музициране. (...) В своята певческа дейност следваше примера на охридския музикоучител Йоан Хармосин“ (Динев, П. Музикоучители от Цариградската духовна семинария. ЦВ, 1961, бр. 11).

След като станал директор на третокласното училище в квартала „Пера“ – Цариград, Ат. Бъчваров по достойнство бил заменен през 1906 г. от Христо Попстоянов (1876-1936). Преди това той бил певец в църквата „Св. Стефан“ в Цариград, като едновременно следвал в Музикалната школа при Цариградската патриаршия. Учителстването на Христо Попстоянов се свързва с разцветта на певческото изкуство в семинарията, като през това време бил създаден квалифициран кадър от църковни певци. За големите му заслуги Св. Синод го удостоил със званието „протопсалт“.

Като ученик в Цариградската семинария П. Динев отрано разкрил своите музикални дарования, правейки дори първи композиторски опити. По време на един годишен акт в семинарията (29.6.1909 г.) била изпълнена неговата музикална поема „Демон“ за солисти, хор и оркестър, която направила голямо впечатление на гостите во главе с екзарх Йосиф. След концерта било обявено решението на екзарха да изпрати младия и обещаващ композитор в Русия, за да получи висше музикално образование. П. Динев с трепет очаквал своето завършване на семинарията през 1911 г. Преди да замине като екзархийски стипендиант в Петербургската

консерватория, той бил извикан от екзарх Йосиф, който благословил щастливия младеж и му казал: „Добре, пращам те в Русия – там, където ти си избрал да следваш по музика, но обещавай ми, че ще работиш в областта на духовната музика. Давам ти завет: да изпълниш своя дълг към Българската православна църква, като съчиниш Божествена Литургия върху църковно-източни напеви и приспособиш нашето пеене към новите хармонични форми“ (Динев, П. Колко много се грижеше той. Народен страж, 1938, бр.14-15).

Годни след тази вълнуваща среща П. Динев пише: „Благодаря на Всевишния Господ, че ми даде здраве и сили да изпълня завета на незабравимия ми благодетел – блаженопочившият екзарх Йосиф I. (...) Прекланям се пред светлата и велика обединяваща целокупното българско племе личност на Негово Блаженство!“

Прекланяме се днес с признателност и всички ние – български чеда, наследници на велики дела, идеи и дух, бликащи от славянския православен извор, чиито благодатни води получиха мощен тласък чрез църковно-обществената многополезна и многоплодна дейност на екзарх Йосиф I. Неговият завет към целия български народ остава завинаги да звучи така: „Обогатете България със строго възпитани и системно образовани характери, опашете я с църковно-училищни общини от типа на ония, които родиха дейците на Възраждането и Освобождението, свържете в живо цяло Църквата и училището, направете свещеника и учителя неразделни спътници към висините на народния идеал и вие ще видите, че с техните общи и съгласувани сили ще бъде изкована мечтаната съгба на българското племе в политическо величие, духовна мощ и морална красота!“ (Софийски митрополит Стефан. Екзарх Йосиф като педагог. Народен страж, 1923, бр. 11)

ВЕЧНА И БЛАЖЕНА ДА БЪДЕ ПАМЕТТА НА ПРИСНОПАМЕТНИЯ БЪЛГАРСКИ ЕКЗАРХ ЙОСИФ!

Докладът е произнесен на 09.06.2015 г. в аулата на Богословския факултет при Софийския университет „Св. Климент Охридски“ при откриването на Дните за честване на екзарх Йосиф.

Протоиерей г-р Кирил ПОПОВ

Дарителска кампания за храм в Плевен

Основната цел на дарителската кампания е събирането на средства за първата и основна реставрация на стенописите в един от най-големите плевенски православни храмове „Света Троица“, с над 100-годишна история. Процесът на реставрация включва почистване и стабилизиране на стенописите, ретуширане на липсващите елементи.

Канам всички, които биха могли да помогнат със средства, дарение на материали, СМР, доброволен труд или други услуги, с които да подкрепят инициативата за възстановяване и обновяване на храма.

Нека се обединим около тази обществено значима кауза, за да усетим силата, благодатта и вдъхновението от общия градеж.

Адрес: храм „Света Троица“, гр. Плевен, ул. „Сан Стефано“ 7, ИН 114116181, тел. 064/824211, моб. 0887 918 180.

Банкова сметка на Църковното настоятелство: IBAN BG96 STSA 9300 0014 0947 90 BIC STSABGSGF, Банка ДСК Плевен.

Бог да благослови ръката, която дава!

ДОКУМЕНТИ

Кандидатури за ръкоположения на свещенослужители

Светният Синод на БПЦ, след като разгледа постъпилите кандидатски писма за ръкоположения на енорийски свещеници и свещеномонаси, на основани чл. 134 и във връзка с чл. 132 от Устава на Българската православна църква реши да бъдат публикувани имената на следните кандидати:

Пловдивска епархия: Петър Николов Шопов, гр. Пазарджик – за свещеник. Неерокопска епархия: Николай Христов Златински, гр. Сандански – за свещеник.

ПРАВОСЛАВНИ СВЕТИНИ

Чудотворната икона „Пресвета Богородица – Парамития (Утешение)“

Редом с честната глава на св. Никодим в симонепетритския метох „Св. Никодим Светогорец“, край Гумениса, в съборния манастирски храм се съхранява и друга голяма православна светиня – чудотворната икона „Пресвета Богородица – Парамития“ (на българ. ез. – увещание, утешение, приказно успокоение, отрада).

Иконата е точно копие на оригиналната Ватопедска, която станала известна под това име заради необичайната ѝ намеса, спасила монасите от гибелно нападение. То е с изкусна агиография, направена от отците иконописци, които с впечатляваща точност са предали оригиналното изображение. Майсторско дело е и сребърният ѝ обков, изработен в Атина. Размерите ѝ са като оригиналните, ок. 140 x 110 см. След като става напълно готова, новата икона първоначално е пренесена в манастира „Ватопед“ на Света Гора. Там е поставена в католикона, където в продължение на десет дни пред нея се извършват полагащите се св. Литургии. Осветена по този начин, на 18 юни 1995 г. тя е тържествено вдворена в съборния храм на манас-

тира „Преп. Никодим Светогорец“.

История на иконата „Пресвета Богородица – Утешение“

Иконата някога била стенопис (датиращ от началото на 14. в.), изписан в дясната страна на външния нартекс на съборния ватопедски храм (католикон). И всеки път, когато монасите излизали навън, след края на утрения, имали обичая да се прощават с нея, като я целуват. А игуменът – там, пред нея, предавал ключовете на монаха-вратарник, за да отключи тежките железни манастирски порти, които при залез сънце здраво заключвали.

Съгласно преданието, сутринта на 21 януари 1320 г., докато игуменът се готвел да даде ключовете на вратарника, се чул еднотонен женски глас, който идвал от иконата и казал: „Не отваряйте днес вратите на манастира, а се качете горе на стените и прогонете пиратите“. Това бил гласът на Пресвета Богородица.

Тогава игуменът, поглеждайки към иконата, видял нещо невиджано и нечувано – изписаните на

ТРОПАР НА ИКОНАТА, гл. 4

Нека сега усърдно да приведем към Богородица ние, грешните и смирените, като я призовем с покаяние от дълбините на душата си: **Владичице, помогни, смилни се над нас, повързай да ни помогнеш, загиваме от многото си прегрешения. Не отпращай рабите си празни, защото ти си нашата надежда.**

иконата лица изведнъж оживели! Той видял божествения Младенец, Христос, в прегръдките на Богородица да протяга ръ-

ката Си и да ѝ закрива устата. Със строг глас Той казал: „Не, майко Моя, не се грижи за тях. Остагни ги да бъдат наказани,

както заслужават, да минат през пиратските кинжали, защото пренебрегват монашеските си задължения“.

Пресветата Майка обаче в своята любов към монасите, като Посредница и Защитница на тяхното спасение и имаща дръзновение пред Сина си, взела ръчичката Му и, като извърнала леко главата си настрана, ѝ отдалечила от устата си. И отново повторила наставлението си към игумена, като добавила: „И погрижете се да се покаете, защото сте прогневили Сина ми“. После за трети път повторила думите да не отварят вратата, а да се качат на стените и отблъснат нападателите.

Наистина, като изтичали горе, монасите се убедили, че целият манастир бил обграден и пиратите само чакали да се отворят портите, за да нахлуят вътре. Така обителта била спасена по чудната намеса на Божията Майка.

От тогава и до сега така си и останала иконата – изобразяваща Пресветата, която в опит да задържи ръката на Христос далеч от устата си, е извърната настрана. Лицето ѝ изразява невероятна милостивост, безкрайна обич и неизчерпаема майчин-

ка нежност. Погледът ѝ е изпълнен с ласкавост и радостност, милостивост и утешителност. А устните ѝ сякаш продължават да говорят и умоляват нейния Син...

Докато Христос, напротив, макар изобразен като Младенец, има строгия вид на Съдия. Погледът Му издава гняв, готов всеки миг да се излее. Той гледа към Майка Си и сякаш още ѝ говори...

Тази неръкотворна икона, предвид чудното ѝ самоизменение, след този случай била внимателно свалена от стената и положена върху дърво. И вече като преносима, иконата била преместена и сега се съхранява в нарочен параклис. Пред нея еждневно се четат Молебен канон. А в отговор „Пресвета Богородица – Утешителка“ успокоява с грижовния си поглед и пряка защита своите светогорски чеда.

С иконата на Пресвета Богородица „Отрада“ или „Утешение“ е свързан и животът на преподобни Неофит (един от светите едноименници на Българския патриарх), който бил просмонарий в едноименния параклис.

А. ХРИСТОВА

На 29 юни, когато отбелязваме празника на св. първоверховни апостоли Петър и Павел, Тивериополският епископ Тихон връчи дипломите на семинаристите от випуск 2015 г. Тази година завършват общо 12 ученици от редовния петгодишен курс на обучение и 20 курсисти от двугодишния паралелен курс на обучение.

За празника еп. Тихон отслужи божествена св. Литургия в съслужение с ефимериите на семинарията – свещ. Божидар Маринов и свещ. Константин Цанков, и гости свещеници.

В словото си еп. Тихон благодари на преподавателите и възпитателите за положените старания и усилия през годините в обучението на семинаристите. Благодарни и на всички за молитвеното участие. На семинаристите сподели колко важно е било обучението за него в семинарията. Той им каза, че животът на един семинарист остава завинаги свързан с Христос и Църквата, защото това е служението, към което Бог го е призовавал.

Дипломираха се семинаристите от випуск 2015 г. на Софийската духовна семинария

В поздравителното си слово г-н Димитър Костадинов – и.д. ректор на семинарията, благодари, че Негово Светейшество Българския патриарх Неофит е определил преосвещения епископ Тихон да връчи дипломите на абитуриентите. На завършващия випуск напомни, че семинаристите са избрани да благовестят словото Божие по примера на светите апостоли. Той им пожела да носят Христос в сърцето си и с трепет и боязън да изпълняват това отговорно служение пред Бога.

Тази година бяха наградени петима ученици от редовния 5-годишен курс за отличен успех и изрядно клиросно служение. Отличник на випуска е Войден Божков, който завърши средното си образование с пълно отличие.

Проповед за празника произнесе Ботьо Димитров, който е сред завършващите с отличен успех.

Поздравителна реч, отправена към преподавателите, произнесе и йеромонах Стефан – един от отличниците на випуска. Той благодари на ректора, учителите и възпитателите за търпението и помощта, оказана им през годините на тяхното обучение.

Сред официалните гости на тържеството беше и г-жа Ваня Станчева, старши експерт при Регионалния инспекторат по образованието, София-град.

Тържеството завърши с връчването на дипломите на завършващите ученици и курсисти от Тивериополския епископ Тихон. Заедно с дипломата всеки семинарист получи и Свещено Писание, подарък от Българския патриарх Неофит и членовете на Св. Синод.

Слави СПАСОВ

ПРОДЪЛЖАВА АБОНИРАНЕТО ЗА 2015 г.

„Църковен вестник“

1 година 30,00 лв.
6 месеца 15,00 лв.
3 месеца 7,50 лв.
ед. цена 0,70 лв.

АДРЕС НА РЕДАКЦИЯТА
СВ. СИНОД, София – 1000
ул. „Оборище“ № 4
тел. 980-30-16, центр. 987-56-11/245,
e-mail: sinizdat@gmail.com

Отговорен редактор на броя:
Анула Христова

Материали се приемат в електронен формат.

Сумите за абонамент да се изпращат по банкова сметка или с пощенски запис на името на **Танка Тончева Христова**, като се изписват точният адрес и пощенският код на абоната!

Банкова сметка на Синодално издателство на БПЦ:
УниКредит Булбанк – София, ул. „Алабин“ № 58
IBAN BG97UNCR96601018147018, BIC код: UNCRBGSG

„Църковен вестник“ съдържа свещени текстове и изображения и не бива да се използва за битови нужди.